Тыднёвік Магілёўскі

ТМ

Тыднёвік Магілёўскі

№ 49 (113) 15-21 сьнежня 2000 г. Кошт 50 руб.

Самы актуальны дакумэнт

Зь нечаканага дазволу ўладаў Дзень правоў чалавека мясцовыя дэмакраты адзначылі мінулай нядзеляй у абласным цэнтры, Бабруйску, Горках, Крычаве і Шклове.

Паўсюль адбыліся пікеты актывістаў, якія ня толькі раздавалі мінакам тэкст Усеагульнай Дэкларацыі Правоў Чалавека (што была прынятая ў гэты дзень 52 гады таму на адмысловай сэсіі Арганізацыі Аб'яднаных Нацыяў), але і інфармавалі людзей пра факты зьнікненьня ў краіне палітыкаў, пра парушэньні правоў чалавека, якія нярэдка адбываюцца ў нашых судах, пракуратуры і міліцыі. Дзе-нідзе пікетчыкі трымалі плякаты і транспаранты адпаведнага зьместу.

Усе дэманстрацыі праваабаронцаў прайшлі без звычайных затрыманьняў, хаця і пад пільнай увагай міліцыянтаў і "штацкіх", а таксама – іхных відэакамэраў і фотаапаратаў. Аднак "ахоўнікі нашага спакою" відавочна атрымалі загад не чапляцца да людзей у гэты Дзень.

А літаральна назаўтра самі ўлады і пацьвердзілі найпершую актуальнасьць Дэклярацыі правоў чалавека ў нашай краіне. Зь Менску, зь Міністэрства юстыцыі прыйшла вестка аб тым, што вядомы грамадзкі Магілёўскі праваабарончы цэнтар (пад кіраўніцтвам С.Абадоўскага) падлягае закрыцьцю. Тое ж чакае і крычаўскую грамадзкую суполку "Гуманітарная ініцыятыва".

У абодвух выпадках падставы для забарончых рашэньняў знойдзеныя адкрыта фармальныя. Крычаўлянне не падалі да адведзенага ім тэрміну дакумэнтальнага пацьверджаньня свайго юрыдычнага адрасу (паставіць пячатку на паперы адмовіўся райвыканкам). А магілёўцы засмуцілі сталічных юрыстаў сваім намерам аказваць праўную дапамогу ня толькі тым, каго аб'ядноўвае Цэнтар, але й усім, хто мае ў гэтым патрэбу.

Рэдакцыйны АГЛЯДАЛЬНІК праўных пытаньняў

Як мала ведаем пра сябе

10 сьнежня з нагоды сусьветнага Дня правоў чалавека, магілёўскія маладафронтаўцы сумесна з прадстаўнікамі мясцовага аддзяленьня праваабарончага цэнтру "Вясна" правялі акцыю ў цэнтры абласнога цэнтру.

Моладзь раздавала мінакам асобнікі Ўсеагульнай Дэкляраціі Правоў Чалавека ды праводзіла тым часам невялічкае сацыялягічнае апытаньне. Магілёўцам прапанавалася адказаць, ці ведаюць яны такое сьвята, і прыгадаць хаця б адзін артыкул з Дэкляраціі. На жаль, вельмі мала хто з апытаных здолеў дакладна адказаць на гэтыя пытаньні. Увогуле, удзельнікі акцыі былі непрыемна ўражаныя амаль поўным няведаньнем гараджанамі сваіх неад'емных правоў. Выключэньнем сталася толькі студэнтка аддзяленьня правазнаўства...

Падчас акцыі было распаўсюджана некалькі соцень асобнікаў Усеагульнай Дэклярацыі. Праваахоўныя органы цікавасьці да падзеі не праявілі.

Паводле прэс-рэлізу МФ

Па сваіх праграмах

У ліку гасьцей юбілейнай імпрэзы «Кола сяброў» былі двое, хто больш шырока скарыстаў знаходжаньне ў Магілёве.

Амэрыканскі амбасадар Майкл Козак у мінулую суботу сустрэўся з групай студэнтаў недзяржаўнага праўнага інстытуту, пабываў у абласной бібліятэцы, наведаў мэмарыял на Буйніцкім полі. Пра свае ўражаньні ад знаёмства з горадам, ад убачанага і пачутага амбасадар расказаў журналістам некаторых абласных і сталічных СМІ на прэсавай канфэрэнцыі, якая адбылася ўвечары (нататкі зь яе нашага карэспандэнта друкуюцца ў гэтым нумары "ТМ").

Сямён Домаш, старшыня грамадзкага аб'яднаньня "Рэгіянальная Беларусь", меў сустрэчы з прадстаўнікамі палітычных партыяў і Свабодных прафсаюзаў. Напярэдадні каардынацыйная Рада аб'яднаньня "Магілёўская альтэрнатыва", якая сёлета далучылася да "Рэгіянальнай Беларусі", у выніку дыскусіі на тэму прэзыдэнцкай выбарчай кампаніі падтрымала кандыдатуру Сямёна Домаша ў якасьці верагоднага адзінага кандыдата ад дэмакратычных сілаў краіны. Да гэтай кандыдатуры зараз схіляюцца таксама некаторыя палітычныя партыі, грамадзкія арганізацыі й прафсаюзныя аб'яднаньні.

Уласная інфармацыя

ТРЫВОЖНАЯ ВЕСТКА З АСІПОВІЧАЎ

Пэратрус са зьбіцьцём...

12 сьнежня, каля 15.00 у кватэру да каардынатара Асіповіцкай грамадскай ініцыятывы "Каралеўства Беларусь" Ігара Сімбірова, сябра Беларускага Саюза Моладзі, уварвалася група супрацоўнікаў РАУС і пракуратуры на чале з пракурорам раёна Сяргеем Бабаковым. У прысутнасьці начальніка раённай падатковай міліцыі Цітова, праваахоўнікі заявілі, што ўзбуджаная крымінальная справа па факце паклёпу ў газэце "Панарама", якая выдаецца на грамадзкіх пачатках накладам 299 асобнікаў. На гэтай падставе, з санкцыі пракурора, афіцэры правялі пэратрус. Старшы лейтэнант Юры Грабін нанёс пашкоджаньні Ігару Сімбірову (разьбіў яму пераносіцу і вывіхнуў руку). Міліцыянты забралі з сабой больш за 100 дакумэнтаў, у тым ліку раздрукоўкі з кампутара (пратакол вынятку дакумэнтаў складаўся пасьля ў пракуратуры). Апячатаўшы кватэру з кампутарам, на якім набіраецца газэта, міліцыянты даставілі ў пракуратуру Ігара Сімбірова і рэдактара "Панарамы" Мікалая Тамашова. Там правялі допыт.

Увечары наступнага дня адбылася яшчэ адна сустрэча ў пракуратуры, з удзелам грамадзкіх прадстаўнікоў Ігара Сімбірова. У выніку размовы ўдалося давесьці, што незаконна апячатанае абсталяваньне належыць амэрыканскаму ўраду, і гэта будзе мець непрыемную для ўладаў пагалоску. Праз гадзіну апячатаньне было зьнятае. Грамадзкія прадстаўнікі Сімбірова засьведчылі вялікую колькасьць працэдурных ды іншых парушэньняў дзеючага заканадаўства, што суправаджала ўвесь працэс затрыманьня людзей, іх допыту, апячатваньня кватэры і г. д. Няма сумневу, што наступныя захады пацярпелых будуць зьвязаныя з абскарджваньнем усіх дзеяньняў міліцыі і пракуратуры.

Уласная інфармацыя

Правакацыя супраць АБСЭ

Некалькі апошніх дзён, пасьля нападкаў на місію АБСЭ ў Беларусі, якія датусьціў у нэрвовым стылі Лукашэнка пры прадстаўленьні новага генэральнага пракурора, тэму "подрывной деятельности" Кансультацыйна-назіральнай групы АБСЭ і непасрэдна сп.Ганса-Георга Віка актыўна распрацоўвае Беларускае тэлебачаньне і радыё.

Зацятыя рупары рэжыму Зімоўскі, Азаронак і Чыкін (схаваны за псэўданімам сааўтар "дакумэнтальнага" фільма, паказанага ў нядзелю) ледзь не дагаворваюцца да таго, што Беларусь мае справу з банальным шпіёнам і арганізацыяй, якая "непасрэдна кіруе апазыцыяй і фінансуе яе". На гэтым тле цікава адзначыць, што ў апазыцыйных колах час ад часу можна пачуць абвінавачваньні на адрас сп.Віка наконт ягонага "спрыяньня рэжыму".

Аднак цалкам дапушчальная крытыка дзейнасьці АБСЭ, што суправаджае яе ўва ўсіх краінах, "складаных" з пункту погляду выкананьня правоў чалавека і станаўленьня дэмакратыі, ня мае нічога агульнага з прымітыўнымі прапагандысцкімі нападкамі, падобнымі на шантаж і правакацыю.

Пры гэтым з тэлеэкрану і радыёэфіру для лукашэнкаўскага электарату сьвядома не агучваецца той факт, што ***місія працуе ў Беларусі з 1998 г. па запрашэньні самога ўраду краіны й на аснове мандату, выдадзенага ёй адпаведнымі эўрапейскімі структурамі, куды ўсімі сіламі імкнецца, але з-за антыдэмакратычнага стылю жыцьця ня можа пакуль быць прынятая Беларусь.*** Магчыма, што Лукашэнка шчыра не разумее, як запрошаная ім арганізацыя можа дазваляць сабе не прымаць многае зь ягонай палітыкі і дзеяньняў. У прыватнасьці, КНГ АБСЭ зрабіла выснову, што нядаўнія парлямэнцкія выбары зусім не адпавядалі міжнародным дэмакратычным стандартам, і свае абяцаньні наконт выкананьня вядомых "4-х умоваў" рэжым ня выканаў. У выніку місія абвесьціла, што ня мае намеру рэкамэндаваць эўрапейскім структурам прызнаваць легітымнасьць "нова-га" беларускага парлямэнту.

Місія АБСЭ ў Беларусі й непасрэдна сп.Вік, як адзначаецца ў прэс-рэлізе АБСЭ з нагоды лукашэнкаўскіх прапагандысцкіх нападкаў і пагрозаў выдаленьня місіі з тэрыторыі краіны, "рабіла і працягвае рабіць усё для наладжваньня цывілізаванага дыялёгу паміж урадам і апазыцыяй, для прасоўваньня краіны па шляху дэмакратыі". Апошнія падзеі ў Беларусі вакол і ў сувязі зь дзейнасьцю місіі АБСЭ, гаворыцца ў распаўсюджаным дакумэнце, "ставяць пад сумнеў сур'ёзнасьць намераў прэзыдэнта Лукашэнкі супрацоўнічаць з эўрапейскімі арганізацыямі, якія прэзэнтуюць ясныя дэмакратычныя прынцыпы й ня дзейнічаюць па падказцы якога ўраду ці якой апазыцыі".

Напачатку тыдня з асуджэньнем яўнай і прыкрай прапагандысцкай кампаніі, якая наносіць урон прыстойнасьці краіны, і ў абарону дзейнасьці сп.Віка і ўсёй місіі АБСЭ выступіла Каардынацыйная Рада беларускіх дэмакратычных апазыцыйных партыяў.

Паводле прэс-рэлізу АБСЭ й інфармацыйных агенцыяў

Кроніка тыдня ад Сымона Глазштэйна

Касьцюковіцкія ўлады перасьледуюць Людмілу Леўчанку, актывістку Таварыства Беларускай Мовы. Спачатку яе пазбавілі працы па сумяшчальніцтву. А цяпер звольнілі з асноўнага месца выкладчыцкай працы. Нібыта па скарачэньні штатаў, але ніякай іншай працы не прапанавалі. Настаўніцу, што паўсюль прапагандавала родную мову, папросту выціскаюць з раёну. За яе ўступілася ТБМ і асабіста А.Трусаў, які заклікаў мясцовую ўладу "праявіць сумленьне". Але падаецца мне, што надзея на сумленьне чынавенства марная.

Чарговае паседжаньне аблвыканкаму надало вялікую ўвагу пытаньням эканомікі. Пра што ж ішла гаворка? Ды ўсё, на жаль, пра тое ж: трэба выкарыстаць усе рэзэрвы, трэба падвысіць дысцыпліну, трэба забясьпечыць... Пагадзіцца можна толькі з тым, што далей працаваць так, як цяпер, немагчыма. Гэта ж ня жарты, калі страты ад вырабленьня "адзінкі прадукцыі" удвая перавышаюць прыбыткі ад яе рэалізацыі. Аднак на нешта сапраўды рашуча-рынкавае ўлада не гатовая, таму і круціць старую кружэлку пра "скрытыя рэзэрвы і дысцыпліну".

Добра ўсё ж, што ёсьць вышэйшае начальства! Асабліва гэта дарэчы, калі эканоміка, вынікі працы, узровень абарачальнасьці сродкаў не даюць магчымасьці нешта зрабіць для людзей. Вось тады ўзгадваецца пра суворае слова "трэба!" – і ўсё вырашаецца. Менавіта загадам абавязаў старшыня аблвыканкаму Б.Батура разьлічыцца з працоўнымі па заробках да 25 сьнежня. Каталіцкія Каляды і Новы год будзе магчымасьць адзначыць больш-менш па-людзку. А там пабачым... На жаль, здаецца, менавіта такой лёгікай кіруецца нашая ўлада ня першы год сваёй працы і нашага жыцьця.

У абласным цэнтры прайшло паседжаньне калегіі Міністэрства транспарту. Гаворка ішла пра грамадзкі транспарт. Калі нехта чакае, што пачуе пра рэформы і якія навацыі – памыляецца. Калегія сама сябе нахвальвала за тое, што "не дапусьціла разбурэньня галіны і яе разбазарваньня" (так нашае "савецка-сацыялістычнае" чынавенства называе рынкавыя рэформы). Аднак жа нешта трэба рабіць з тым, што сёньняшні аўтамабільны парк, які абслугоўвае грамадзкія патрэбы, выпрацаваны амаль на 80 адсоткаў, а сродкаў на аднаўленьне, а тым больш папаўненьне, – няма. Вось пра тое і гаварылі. Ці знайшлі якое "не пажарнае" выйсьце, – невядома. Бо невядома, ці існуе такое ўвогуле.

У статыстычнай справаздачы іншым разам выяўляюцца досыць красамоўныя (бяз усялякага аналізу) лічбы і факты. Прыкладам, за апошнія 10 месяцаў мы з вамі, жыхары вобласьці, набывалі прадуктаў харчаваньня на 10 адсоткаў менш, чым раней. Нават гарэлкі набываем ажно на 33% менш звычайнага. Піць, зразумела, менш ня сталі. Проста даводзіцца людзям пераходзіць на больш танную "вінную" атруту, якая выпускаецца напрыканцы стагодзьдзя, відаць, толькі ў нашай жабрацкай краіне.

Напрыканцы агляду падзеяў не магу не адзначыць правядзеньня ў абласным цэнтры і шэрагу раённых (пра тое асобная інфармацыя на 1-й стар.) Дня правоў чалавека. Аднак ініцыятары публічных акцыяў у гэты дзень – актывісты мясцовай філіі Беларускага Хельсінскага Камітэту – не абвесьцілі пра гэта грамадзтва і сродкі масавай інфармацыі. Магчыма, на тое ў іх былі свае прычыны. Аднак хочацца нагадаць простую рэч: посьпех любой акцыі найперш залежыць ад яе папулярнасьці і шырокага прыцягненьня народнай ўвагі.

Да сустрэчы,
Сымон Глазштэйн.

Сумесная акцыя дабрачыннасьці

Ня першы раз сябры Сацыял-дэмакратычнай партыі Нямеччыны перадаюць праз сваіх магілёўскіх калегаў грашовую падтрымку састарэлым людзям. Днямі яны перадалі для разьмеркаваньня даволі значную (па нашых мерках) суму ў дойчмарках, папрасіўшы гэта зрабіць мясцовых сацыял-дэмакратаў Алеся Сердзюкова і Ўладзімера Лапцэвіча. Тыя разам з Чырвоным Крыжам і Таварыствам ахвяраў палітычных рэпрэсыяў вызначылі трох адзінокіх састарэлых жанчын, у бытавым жыцьці якіх нечаканая дапамога можа многае вырашыць.

Самотныя жанчыны, кожнай зь якіх за 70 гадоў, шчыра падзякавалі сацыял-дэмакратаў за дапамогу. Кацярына Паршанкова, Лідзія Маліноўская і Марына Румянцава сказалі, што за апошнія некалькі год не адчувалі да сябе такой цеплыні і ўвагі.

Уласная інфармацыя

НАТАТКІ З ПРЭСАВАЙ КАНФЭРЭНЦЫІ М.КОЗАКА

У нас свой, эўрапейскі "востраў свабоды"...

Амбасадар ЗША ў Беларусі Майкл Козак, які наведаў абласны цэнтар у мінулую пятніцу, у той жа дзень даў прэсавую канфэрэнцыю. Ад клясычнай (кароткае пытаньне – дынамічны адказ) яна адрозьнівалася імкненьнем да аргумэнтаванасьці як пытаньняў, так і адказаў, што больш нагадвала шчырую гутарку людзей, якія хочуць як мага лепш зразумець адзін аднаго. Гэта і ўдалося.

Дыплямат падчас гаворкі зрабіў шэраг заяваў, якія адлюстроўваюць як сур'ёзнае стаўленьне Злучаных Штатаў Амэрыкі да Беларусі, так і высокую ступень дасьведчанасьці амбасадара ў беларускіх праблемах і справах.

Сп.Козак найперш падзяліўся прыемнымі ўражаньнямі ад прысутнасьці ў Магілёве. Асобна ён распавёў пра крanальныя пачуцьці, што спытаў на Буйніцкім полі. Менавіта ў сувязі з ахвярамі, якія панес беларускі народ у часе Другой сусьветнай вайны, зазначыў амбасадар, гэты народ заслугоўвае значна лепшай долі, чым тая, якую забясьпечвае яму цяперашні ўрад.

Гаворка перайшла да тэмы дэмакратыі і правоў чалавека, якімі Беларусь, на жаль, ня можа пахваліцца. Разам з тым, эканоміка таксама адчувае на сабе ўрадовы націск, які не спрыяе ейнаму разьвіцьцю й выхаду краіны з фактычнай міжнароднай ізаляцыі.

Дыплямат, адказваючы на пытаньне карэспандэнта "ТМ", зазначыў, што ў выпадку вяртаньня Беларусі на рэйкі дэмакратычнага разьвіцьця і ажыцьцяўленьня прадуманай эканамічнай палітыкі, яе чакае сур'ёзная падтрымка з боку ЗША і цывілізаванай міжнароднай супольнасьці. Аднак ніхто ня мае намеру навязваць краіне ніякае мадэлі разьвіцьця альбо нешта рабіць замест яе. Перш, чым нешта добрае падтрымаць, сказаў амбасадар, трэба, каб гэтае "нешта" зьявілася і мела тэндэнцыю да разьвіцьця. ЗША й сёньня ўкладаюць (бескарысьліва) у падтрыманьне некаторых гуманітарных праектаў у нашай краіне немалыя сродкі. Але яны ўзрастуць на некалькі парадкаў, калі ўсталюецца дэмакратыя, празрыстасьць дзяржаўных намераў, распачнуцца эканамічныя рэформы.

Што тычыцца выбараў, сп.Козак асобна падкрэсьліў, што каго, на які тэрмін і зь якімі паўнамоцтвамі выбіраць – гэта выключнае права самога народа, грамадзтва. ЗША ня мае ў гэтай

справе сымпатыяў, асабліва пэрсанальных альбо партыйных. Важна толькі тое, каб гэта быў сапраўдны выбар самога народа, праведзены па адкрытых, сумленных і дэмакратычных правілах. Калі прэзыдэнцкія, напрыклад, выбары, як нядаўна парлямэнцкія, пакінуць сумненьні ў сваёй легітымнасьці, – ЗША будзе ставіцца да іх адпаведна.

Пацікавіліся журналісты стаўленьнем ЗША да намеру аб'яднаньня Расеі і Беларусі. Сп.Козак зазначыў, што гэты працэс не выклікае ў яго падтрымкі па шэрагу важкіх прычынаў. Найпершая зь іх – адсутнасьць яснай і выразна заяўленай мэты стварэньня адзінай дзяржавы. Падаецца вельмі сумнеўным, каб такая аб'яднаная краіна здолела палепшыць жыцьцёвы ўзровень беларускага і расейскага народаў. Ня могуць не засмучаць міжнародную думку і тыя сумненьні наконт легітымнасьці беларускай Адміністрацыі, якія рэальна і абгрунтавана існуюць. Немагчыма безаглядна падтрымліваць тое, што заўтра можа займець зусім іншы напрамак. Спадар амбасадар пры тым асобна зазначыў, што пазыцыя ЗША ня ёсьць умяшальніцтвам ува ўнутраныя справы Беларусі. Аднак сваіх адносінаў да той ці іншай праблемы ЗША ніколі не хавалі і не зьбіраюцца гэтага рабіць.

Журналісты, карыстаючыся адкрытасьцю і шчырасьцю сп.Козака й маючы на ўвазе ягоны вялікі замежны дыпляматычны досьвед, папрасілі яго параўнаць, калі магчыма, беларускі рэжым зь якім падобным. Папярэдне дыплямат з жалем паведаміў, што беларускае Міністэрства замежных справаў адмовілася ад арганізацыі яго сустрэчаў з афіцыйнымі прадстаўнікамі мясцовай улады. Вельмі мала такіх кантактаў і ў сталіцы. Падобнае зь ім адбывалася, зазначыў амбасадар, калі ён працаваў на "высьпе свабоды" – на Кубе...

Сымон ГЛАЗШТЭЙН

Наш шлях толькі пачынаецца

Днямі з Польшчы вярнулася група беларускіх удзельнікаў міжнароднага сэмінару "Стратэгія і тактыка навучаньня правам чалавека", які быў арганізаваны польскім Хельсінскім фондам. Нататкі аб імпрэзе для "ТМ" падрыхтаваў кіраўнік Глускага клюба выбаршчыкаў Ігар КІРЫН.

У офісе пад Варшавай, зручным для сэмінараў і пражываньня ўдзельнікаў вучобы, сабраліся запрошаныя польскім бокам пасланцы з "асноўных" постсавецкіх рэспублікаў, якія прадстаўлялі недзяржаўныя праваабарончыя грамадзкія арганізацыі. Дзяржаўнымі ўдзельнікамі 5-дзённых дыскусіяў былі работнікі сыстэмы адукацыі. Кіраваў сэмінарам, а таксама выступіў зь лекцыяй старшыня польскага Хельсінскага фонду Марэк Навіцкі. Падалося, што гэты вядомы навуковец і грамадзкі дзеяч добра ведае сытуацыю з правамі чалавека ў суседніх краінах. Дарэчы, яна, як выявілася падчас шчырых выступаў і спрэчак, прыкладна аднолькавая на постсавецкай прасторы. Аднак, на жаль, нават на гэтым фоне беларуская карціна адрозьніваецца найбольш змрочнымі фарбамі. Прызнаваў тое і сп.Навіцкі, які, зьвяртаючыся ў гаворцы да беларускіх праблемаў, даволі часта агаворваўся: тут праблема асобая...

Падчас разьвітаньня з знаёмымі і новымі калегамі я папрасіў кожнага падзяліцца меркаваньнем аб сэмінары. Вось што адзначылі:

Ірына Шаруліч, настаўніца менскай сярэдняй школы:

– Да гэтага сэмінара, трэба прызнацца, я не разумела ўсёй сваёй адказнасьці ў навучаньні падлеткаў правам чалавека так, як гэта разумею цяпер.

Леанід Сьвецік, кіраўнік крычаўскага грамадзкага аб'яднаньня "Кантакт-цэнтар":

– Да гэтага сэмінару ў мяне быў пэўны досьвед удзелу ў інтэрактыўных мэтодыках. Даводзілася працаваць на лекцыях і дыскусіях значна больш актыўна, чым тут. Але па іншых парамэтрах гэты сэмінар адрозьніваўся ў лепшы бок. Прыкладам, магчымасьцю пазнаёміцца з новымі людзьмі, прадстаўнікамі дзяржаўных структураў, якія таксама пачалі задумвацца аб тым, чым ёсьць правы чалавека ва ўсім цывілізаваным сьвеце.

Данута Чыгір, сябра бабруйскага праваабарончага цэнтру "Вясна":

– Было прыемна даведацца, што ў сваёй дзейнасьці мы рухаемся ў правільным напрамку. Адчула таксама патрэбу ў актывізацыі і ўзбагачэньні мэтодыкаў навучаньня правам чалавека. Удзячная таксама за знаёмства з новымі калегамі. Магчыма, што гэта пераўтворыцца ў якія сумесныя праекты.

...Удзельнікі варшаўскага сэмінара абмяняліся сваімі адпаведнымі выданьнямі. Аўтар гэтых радкоў, дарэчы, не чакаў, што калегі праявяць такую цікавасьць да брашуры, якую выдаў наш Клюб выбаршчыкаў пад саркастычным назовам "Бацькавы словы" (на некалькіх старонках бюлетэню сабраныя ў цытатах найбольш красамоўныя выказваньні Лукашэнкі).

ПРАВЫ ЧАЛАВЕКА

ПА ХВАЛЯХ РАДЫЁ "СВАБОДА": ЛІСТЫ З КАЛІФОРНІІ

Беларусь у Амэрыцы

(Працяг з "ТМ"№№38-41,43,47).

Штодзённая газэта San Francisco Chronicle за адзін дзень падскочыла ў цане ў 8 тысяч разоў. Верагодна, гэта фінансовы рэкорд усіх часоў і народаў, але рэдактар і журналісты з гэтае прычыны ня толькі ня радуюцца, але прыносяць прабачэньні і тлумачэньні чытачам. За асобнік, які я звычайна купляю за 25 цэнтаў, сёньня просяць 2000 даляраў – гэта нумар за 8 лістапада з загалоўкам на ўсю паласу: "БУШ ВЫЙГРАЎ" – без клічніка, але з 5-сантымэтровымі літарамі.

Як і супрацоўнікі San Francisco Chronicle, ноччу 7 лістапада разам з усёй Амэрыкай і кандыдатамі я раскачваўся на арэлях CNN: "Гор выйграў у Флярыдзе!.. Ніхто ня выйграў Флярыду!.. Буш першынствуе ў Флярыдзе!.." Апоўначы пад бравурную музыку CNN абвясьціла наступным прэзыдэнтам Амэрыкі Джорджа Буша. Апэратары паказвалі салют у сталіцы Тэхасу, панурыя, блізкія да сьлёз твары ў Тэнэсі. Калі CNN паведаміла пра тэлефонны званок Гора ў Тэхас і ягоныя віншаваньні Бушу, я, як і мільёны іншых амэрыканцаў, выключыў тэлевізар. А рэдактар San Francisco Chronicle Джэры Робэрц аддаў загад друкаваць ранішні выпуск. Газэта друкуецца ў розных друкарнях па паўвысьпе і дастаўляецца падпісчыкам да 6-й раніцы, прычым зь невялікімі прамежкамі выходзяць некалькі адрозных выпускаў. Друкарскія станкі ўключыліся ў 12:09 і, калі было аддрукавана 28.938 экзэмпляраў (5% накладу), у 12:35 прыйшла раптоўная каманда спыніць друк. Аднак спыніць адладжаны мэханізм дастаўкі аказалася ня проста – на ногі былі пастаўленыя супрацоўнікі службы дастаўкі, якія кінуліся па сьлядах грузавікоў – частку накладу ўдалося сабраць і замяніць, але некаторыя падпісчыкі атрымалі па два гістарычныя нумары за адзін дзень.

Апошні прэцэдэнт такога кшталту адбыўся ў 1948 годзе, калі Chicago Daily Tribune выйшла з загалоўкам "Дуі перамог Трумэна". У гісторыю амэрыканскай журналістыкі ўвайшоў здымак Гары Трумана, які насамрэч перамог Дуі, з чыкагскай газэтай у руках. На момант, калі я пішу гэты ліст, па-ранейшаму невядома, ці зможа падобная кампазыцыя паўтарыцца перад фотакамэрай.

Кожная амэрыканская газэта, ад сталічнай Washington Post да ўнівэрсытэцкай Stanford Daily абавязкова друкуе папраўкі і ўдакладненьні. "Наша палітыка – папраўляць істотныя фактычныя памылкі альбо няпраўдзівыя заявы", – піша San Francisco Chronicle у нумары, дзе тлумачыць, што адбылося ў ноч на 8 лістапада. У гэтым самым нумары – шэсьць паправак рознага характару. Паведамляецца, што два згаданыя ў папярэдніх рэпартажах вулічныя рынкі ўжо не працуюць, папраўляюцца ранейшыя лічбы галасаваньня мужчынаў і жанчынаў (Гор больш папулярны сярод каліфарніек – 58%, а каліфарнійскія мужчыны сымпатызавалі Бушу – 48%).

Амэрыканскага палітыка Гэнры Клея сёньня памятаюць не за тры ягоныя беспасьпяховыя спробы выйграць прэзыдэнцкія выбары, а за заяву, што лепш мець рацыю, чым Белы Дом. Прызнаваць свае памылкі ня дужа прыемна. У беларускай прэсе звычайна толькі пастановы суду ці пагрозы вялікіх фінансовых стратаў прымушаюць выданьні прыносіць прабачэньні ці друкаваць абвяржэньні. Нежаданьне і няўменьне прызнаваць памылкі шкодзіць перш за ўсё тым, хто іх робіць, бо не дазваляе эфэктыўна і своечасова іх выпраўляць. Гэтая хвароба, на якую пакутуюць, зразумела, ня толькі журналісты, у беларускім выпадку пераважна спадчынная і паходзіць з часоў, калі так званыя "памылкі" і "адхіленьні" папраўляліся выключна ў турмах і лягерах. Амэрыканцы да сваіх памылак ставяцца больш дзелавіта і лагодна: дакладнасьць для прэсы, сьцьвярджае мясцовая журналісцкая мудрасьць, тое ж самае, што цнатлівасьць для ледзі – з тою розьніцай, што газэта заўсёды можа пасьля надрукаваць абвяржэньне.

Ужо два тыдні як ўся Амэрыка апынулася ў школе на ўроку канстытуцыі, які праходзіць у жанры дэтэктыўнага раману. Амаль незаўважаным застаўся гістарычны візыт Біла Клінтана ў Віетнам, падчас якога, нягледзячы на адсутнасьць афіцыйных паведамленьняў, дзясяткі тысячаў віетнамцаў выйшлі на вуліцы Хошыміну – былога Сайгону, вітаць амэрыканскага прэзыдэнта. Нацыянальнай сэнсацыі – абраньню першай ледзі ў Сэнат – на тэлеэкране адведзена менш часу, чым мініятурнай дзірачцы, якую на сьвятло разглядаюць у падліковых камісіях.

Пакуль вядуць свае дыскусіі палітычныя камэнтатары, спрачаюцца юрысты, выступаюць з ацэнкамі канстытуцыйныя экспэрты, у Флярыдзе працягваецца палітычны карнавал на вуліцы. Варта прыхільнікам Гора патрапіць са сваімі плякатамі ў тэлекамэры, як адразу наперад выскокваюць рэспубліканцы са сваімі карыкатурамі і адозвамі. Сакратар штату, рэспубліканка Кэтрын Хэрыс, якая вынесла спрэчную пастанову спыніць ручны падлік галасоў, спазнала на сабе ўсю моц публічных жарсьцяў. Па горадзе носяць надзіманую гумавую лялькю з фотапартрэтам Хэрыс і зьняважлівым надпісам; гарвардзкі прафэсар юрыспрудэнцыі публічна ахрысьціў яе прайдзісьветкай, а газэта Washington Post прысьвяціла цэлы артыкул бязьлітаснаму разбору ейнай касмэтыкі і "мультфільмавых" вейкаў. Прыхільнікі Хэрыс, у сваю чаргу, параўноўваюць яе зь біблейскай царыцай Эстэр, якая запабегла забойству габрэеў; букеты кветак з усёй Амэрыкі завалілі прыёмную; штодзень гучаць сотні тэлефонных званкоў і прыходзяць пасланьні ў падтрымку па электроннай пошце.

Тым часам у мінулую нядзелю ў царкве мястэчка Талягасы, дзе разгортваюцца гэтыя падзеі, пастар прамаўляў казаньне пад назовам "Дзякуй Богу, усё амаль скончылася". Напачатку сьвятар падняў бюлетэнь, паглядзеў на дзірачку, а потым абвесьціў: "Я ня ведаю, хто стане прэзыдэнтам. Мне ўсё роўна. Але я ведаю, хто кіруе працэсам – Божа Ўсемагутны. І ён царствуе і ён накіроўвае час і гісторыю ў свой, вядомы адно яму спосаб. Няважна хто выйграе, Буш ці Гор, я буду маліцца за абодвух – усім патрэбная малітва, але гэтым двум больш за астатніх", – сказаў сьвятар. "Амінь", – дружна адгукнуліся чатыры тысячы вернікаў.

Калі Аўрам Лінкальн чарговы раз прайграў прызыдэнцкія выбары, журналісты спыталіся, як ён сябе адчувае. "Як хлопчык, што ў цемры стукнуўся пальцам нагі аб цьвёрды вугал, – адказваў Лінкальн, – быццам ужо дастаткова дарослы, каб ня плакаць, але занадта баліць, каб сьмяяцца". Драму сёлетніх прэзыдэнцкіх выбараў спачатку напоўніцу, верагодна, адчуе той, хто прайграе. Потым прыйдзе чарга пераможцы – і яна, на думку многіх, можа зацягнуцца на чатыры гады.

На гэтым тыдні амэрыканцы адзначаюць ці ня самае сваё вялікае сьвята – Дзень падзякі. У нядзелю, пасьля заканчэньня службы ў сымпатычнай мясцовай царкве непадалёк ад Стэнфарда, мы са знаёмымі амырыканцамі павезьлі падарункі сям'і імігрантаў з Мэксыкі. Імёны маіх даўніх каліфарнійскіх сяброў, журналісткі Мішэль Картэр і авіяпілёта Майкла Вэнтурыні добра ведаюць беларускія дзеці – ахвяры Чарнобыля. Яны ня раз прыязджалі ў Беларусь разам з пастарам Полам Морам з праграмай City Hope, пасьля Мішэль наведвала рэдакцыі беларускіх незалежных газэтаў у якасьці экспэрта-дарадцы, а зараз яе царква ў Бэльмонце зьяўляецца сталым апекуном новага радыяцыйнага шпіталю для дзяцей Чарнобыля пад Менскам.

Мэксыканцы, якім мы завезьлі некалькі скрынак кансэрваў, цукерак і рознага кухоннага рыштунку, зь цяжкасьцю зводзяць канцы з канцамі. Яны наўрад ці галасавалі на гэтых выбарах – хутчэй за ўсё таму, што прыехалі нелегальна.

А вось іхная дачка Эспэранца, якая нарадзілася ў Амэрыцы паўгады таму, ня толькі забясьпечвае цяпер легальнасьць знаходжаньня бацькам, але, паводле амэрыканскай Канстытуцыі, і сама можа недзе ў сярэдзіне XXI стагодзьдзя стаць прэзыдэнтам ЗША.

Псыхолягі сьцьвярджаюць, што дзеля таго, каб засвоіць нейкае правіла ці зразумець выснову, неабходна паўтарыць яе шэсьць разоў. Калі аднаму кандыдату на прэзыдэнта сказалі, што яго падтрымліваюць усе ўдумлівыя амэрыканцы, ён сказаў, што гэтага мала, бо патрэбная большасьць. Праблема зь цяперашнім урокам дэмакратыі ў тым, што яго выкладаюць адразу два выкладчыкі, якія супрацьлегла ацэньваюць сытуацыю. Але рыса, якую неўзабаве падвядзе трэцяя ўлада – суд – будзе канчальнай. Да наступных выбараў, зразумела.

Аляксандар ЛУКАШУК

ПАВЕДАМЛЯЮЦЬ НАШЫ КАРЭСПАНДЭНТЫ

...з Крычава

У асяродзьдзі маладых настаўнікаў нашага раёну – вялікая радасьць. З пасады загадчыцы раённага аддзела адукацыі сышла Зоя Дудыка.

Яна была адной з самых адметных на гэтай пасадзе за ўвесь час існаваньня аддзелу. Зоя Іванаўна вызначалася жорсткімі і аўтарытарнымі мэтадамі кіраваньня яшчэ тады, калі была дырэктарам сярэдняй школы №5. Яе баяліся. Іншым разам сп-ня Дудыка даходзіла нават да вытанчанага зьневажаньня сваіх падначаленых. Па словах некаторых маладых настаўніцаў, яна брала зь іх распіскі, у якіх яны абяцалі не заводзіць дзяцей на працягу таго ці іншага каляндарнага тэрміну!

Аднак менавіта грубасьць і нявэтлівасьць былой загадчыцы РАА імпанавалі частцы крычаўскіх пэдагогаў сталага ўзросту – прыхільнікам "цьвёрдай рукі". Пакуль у настаўніцкім асяродзьдзі абмяркоўваюцца магчымыя прычыны сыходу З.Дудыкі з пасады, тая ўладкавалася на працу да свайго мужа – на ВА "Крычаўцэмэнтнашыфэр". Цяпер пэдагог з 30-гадовым стажам работы будзе кіраваць аддзелам кадраў аднаго з буйнейшых у Беларусі прадпрыемстваў...

Андрэй КУЗЬМІН

...з Шклову

Больш дзесяці дэмакратычна настроеных грамадзянаў прынялі ўдзел у акцыі з нагоды сусьветнага Дня Дэклярацыі правоў чалавека.

Яны раздавалі шклаўчанам тэкст гэтага дакумэнта, прынятага 52 гады таму. Многія зь мясцовых жыхароў зь цікавасьцю паставіліся да Дэклярацыі, пра якую пачулі і якую ўбачылі ўпершыню. За акцыяй назіралі некалькі міліцыянтаў і "людзей у цывільным", але нікто зь яе ўдзельнікаў ня быў затрыманы.

У раёне пачалася выдача дойчмарак, выдзеленых урадам Нямеччыны для ахвяраў фашысцкага рэжыму й іхных нашчадкаў.

Былыя пакутнікі фашызму атрымліваюць грошы ў сельсаветах, дзе ўсё адбываецца без залішніх, звычайных пры скапленьні народу, чэргаў, арганізавана і хутка. Пры гэтым цяжка сказаць пра пачуцьці людзей, паколькі нікто з пажылых сёньня ахвяраў не выказвае ніякіх меркаваньняў і адмаўляецца што-небудзь казаць "для прэсы".

Аляксандар ШЧАРБАК

...з Горак

У настаўнікаў беларускай мовы і літаратуры чарговы галаўны боль: дзе ўзяць кнігі беларускіх пісьменьнікаў, творы якіх уключаныя ў школьную праграму.

Мясцовыя бібліятэкі дапамагчы ня могуць, бо фонды бедныя і даўно не папаўняюцца. А начальства клапоціцца праблемай "арганізацыі масавых формаў працы". Менавіта па гэтай тэме прайшоў днямі ў райцэнтры сэмінар бібліятэкараў.

Не змаглі дамовіцца аб партнэрстве маладыя магілёўскія сацыял-дэмакраты і горацкія актывісты Асацыяцыі ўстойлівага разьвіцьця грамадзтва.

Магілёўская дэлегацыя прапаноўвала горацкім "зялёным" стварыць пярвічную арганізацыю яшчэ аднаго экалягічнага таварыства, якое будзе кіравацца з абласнога цэнтру. У часе 3-гадзіннай дыскусіі горацкія эколягі выстаялі ў сваім праве працаваць самастойна, не адмаўляючыся ад сяброўства і супрацоўніцтва. Пры гэтым мясцовыя актывісты рэальна дзеючай Асацыяцыі наогул выказаліся супраць бясконцага нараджэньня нізкапрафэсійных грамадзкіх арганізацыяў, асабліва ў такой дэлікатнай сфэры як экалёгія.

Цёткі Ірыны

ПЯЦЬ ГАДОЎ СЯБРОЎСТВА І ПРАЦЫ (ФОТАРЭПАРТАЖ У ПРАЦЯГ ТЭМЫ)

... Некалькі папярэдніх дзён клопатаў і хваляваньняў сябраў магілёўскага ГА "Кола сяброў" перад сьвяточна-дзелавой імпрэзай з нагоды свайго 5-годзьдзя цалкам апраўдаліся добрым узроўнем правядзеньня прэзэнтацыйных мерапрыемстваў напрыканцы мінулага тыдня. Шматлікія госьці, то бок калегі па супрацоўніцтву на ніве пабудовы Адкрытага грамадзтва з рэгіёну і ўсёй краіны, з замежных дзяржаўных прадстаўніцтваў і недзяржаўных фондаў, непасрэдна даведаліся пра жыцьцё і справы "КС" у часе сьвяточна-дзелавых пятніцы й суботы. Гасьцям падабаўся горад, па якім была наладжаная цікавая экскурсія, а таксама падабаўся канцэрт, дабрачынна дадзены для ўдзельнікаў імпрэзы таленавітымі партнэрамі-сябрамі грамадзкага аб'яднаньня...

А гаспадарам падабаліся шчырыя словы віншаваньняў і падарункі. І ўсім падабаліся жарты і самагіронія, зь якімі паставіліся да сябе і здабыткаў сваёй працы віноўнікі сьвята...

Гавораць, што адпачываць ня ўмеюць тыя, хто ня ўмее працаваць. Пра "Кола сяброў" такога ня скажаш, аб чым сьведчыць гэты фотарэпартаж Дзяніса НОВІКАВА і Аляксандра ЛІЦІНА. За пяць гадоў сяброўства і працы такое было ўпершыню. Застаецца спадзявацца, што не ў апошні раз...

Кніжныя навінкі

Напрыканцы мінулага месяца дзякуючы намаганьням Крычаўскага грамадзкага аб'яднаньня "Кантакт-цэнтар" пабачыла сьвет брашура "У пошуках беларускасьці".

Яна прысьвечаная малавядомым і наогул невядомым старонкам гісторыі Крычава. Русыфікацыя нашага Краю, што праводзілася асабліва жорстка пасьля 1917 году, практычна сьцёрла памяць крычаўцаў пра свае гістарычныя і нацыянальныя карані. І гэта неглядзячы на тое, што крычаўцы на працягу доўгіх вякоў зь мячом і крыжом ахоўвалі сваю радзіму ад ворага. Горад быў надзейным фарпостам Беларусі на яе ўсходніх межах.

Брашура "У пошуках беларускасьці", не прэтэндуючы на навуковасьць, зрабіла спробу нагадаць пра тое, што гісторыя Крычава пачалася ня з моманту першай савецкай акупацыі, а яшчэ за восем стагодзьдзяў да гэтай змрочнай падзеі.

Учора ў магілёўскім польскім Доме адбылася прэзэнтацыя спэцыяльнага выпуску недзяржаўнага грамадзкага часопіса "Магілёўская даўніна". Выпуск гэты выдадзены асобнай кніжкай пад назовам "Край" з падназовам "Дыялёг на сумежжы культураў".

Кніжка, амаль у 300 старонак накладам 700 асобнікаў, уяўляе сабой збор навуковых і публіцыстычных артыкулаў беларускіх і польскіх аўтараў, што незалежна выказваюцца па актуальных пытаньнях гісторыі і аднаўленьня міжкультуровых стасунках суседніх краінаў. У прадмове да выданьня (дарэчы, прыстойна надрукаванага ў абласной друкарні) рэдактары і складальнікі кніжкі А.Агееў і Я.Іваноў (абодва – выкладчыкі магілёўскага пэдагагічнага Ўнівэрсытэту) нагадваюць, што Беларусь і Польшчу зьвязваюць 6 стагодзьдзяў шчыльных адносінаў. Дастаткова ўзгадаць прозьвішчы Міцкевіча і Сыракомлі, Баршчэўскага і Чачота, Агінскага і Манюшкі, якія яднаюць нашыя краіны, каб прызнаць беларуска-польскую ўзаемапранікнёнасьць. На жаль, адзначаюць аўтары, трэба нанова даводзіць беларускаму грамадзтву неабходнасьць блізкіх стасункаў з роднаснай краінай, бо пад націскам афіцыйнай прапаганды беларусам іншым разам здаюцца больш блізкімі Сахалін з Магаданам, чым Варшава зь Беластокам...

Прэзэнтацыя выклікала пэўную цікавасьць у навуковых і культурніцкіх колах абласнога цэнтру.

МАГІЛЁЎСКАЯ ДАЎНІНА

POLONICA LITHUANICA
ALBARUTHENICA

КРАЙ ◆ KRAJ

Дыялог на сумежжы культур

Магілёў 2000

АД СВАЙГО ІМЯ

Цынічная чарга па душы інвалідаў

3 сьнежня прайшоў Міжнародны Дзень інваліда. У цывілізаваных краінах інваліды – такія ж людзі, як і ўсе, яны могуць спакойна працаваць, і ніхто не папракне чалавека, на якога звалілася гора, за тое, што ён нечага ня можа. Нават я ведаю аднаго прадпрымальніка-інваліда на Ўкраіне, дзеля якога ўлады стварылі адмысловыя ўмовы працы. А ў нас...

1 сьнежня мне давялося прысутнічаць на мерапрыемстве, што было прысьвечанае Дню інваліда, у дзіцячай школе мастацтваў, што па праспэкце Шмідта. Відовішча, якое я пабачыў, можна назваць хіба толькі зьдзекам. Нас сабралі ў залі, прымусілі паслухаць канцэрт, а потым запрасілі да сталоў, дзе выдалі дапамогу ў памеры 3000 рублёў! Здавалася б, што ж тут такога, радавацца трэба: паслухаў канцэрт, а потым атрымаў дапамогу. Але, шаноўнае спадарства, тут ёсьць свае нюансы.

Справа ў тым, што ў мінулым годзе я таксама атрымліваў дапамогу, – такую ж суму на цяперашнія грошы. Але ж тады за іх можна было хоць нешта купіць. Мала таго, што грошы выдаваліся бабулькам ды дзядулькам пад ціскам здушлівага натоўпу, дык яшчэ каля школы іх чакалі бічаватага выгляду людзі, каб і гэтыя невялічкія грошыкі адабраць. Вось такое сьвята...

А можна ж было зрабіць паіншаму. Можна было прысланць грошы па пошце, разам з пэнсіяй, ці выдаць дадатковай ведамасьцю. Можна было б прысутнасьць на канцэрце зрабіць добраахвотнай, бо ня ўсе ж маюць столькі сілаў ды ахвоты, каб абавязкова цягнуцца на яго.

Што казаць, інвалідаў на Беларусі не шануюць. Пэнсію маем мізэрную (мінімальная для непрацуючага без стажу за лістапад склала 13456 руб.). Некаторыя кажуць проста ў вочы: гэта твае праблемы, ідзі і ўладкуйся на працу! Аднак у нашай службе занятасьці вам адкажуць, што яны й здаровых уладкаваць ня могуць...

Між тым, відавочна, што інвалідаў стараюцца выкарыстаць усе. Ад п'яніцы, які адбірае пэнсію, да дырэктараў розных прадпрыемстваў, якія плацяць інваліду меней, матывуючы гэта ягонай абмежаванай дзеяздольнасьцю. Асобна ў гэтым цынічным шэрагу стаяць чыноўнікі. Некаторыя зь іх падчас нядаўніх выбараў нават пагражалі, што кошты паўторнага галасаваньня будуць пакрытыя за кошт... сацыяльных патрэбаў! Такім чынам інваліды, што ў сваёй большасьці атрымліваюць сацыяльную пэнсію, сталіся яшчэ й закладнікамі патрэбнай уладзе палітычнай кампаніі.

Між тым, інваліды служаць грамадзтву ня горш за здаровых людзей. Спасярод іх ёсьць сьвятары і журналісты, кампазытары й настаўнікі, бізнэсмэны й палітыкі. Відавочна, што трэба зьмяніць дзяржаўную палітыку ў дачыненьні да інвалідаў. Напрыклад, замест таго, каб выдаткоўваць народныя грошы на розныя інтэграстычныя праекты, кшталту аб'яднаньня з Расеяй, на будаўніцтва шыкоўных звонку спартовых палацаў ды нікому не патрэбных візытаў кіраўніцтва ў "трэція краіны", лепш было б пусьціць іх на падвышэньне ўзроўню жыцьця самай пакутнай часткі грамадзтва – інвалідаў.

Сяржук ГІРКІН

Рэдактар Генадзь СУДНІК

Аналітычна-інфармацыйная газэта.
Заснаваная Магілёўскім ГА «КОЛА СЯБРОЎ».
Зарэгістраваная ў Дзяржкамітэце РБ па друку 06.11.1996 г. за № 831.
Штотыднёвік

АДРАС РЭДАКЦЫІ:
212030, г. Магілёў, вул. Першамайская, 6-22.

Тэл./факс: 31-04-15, 22-97-82.
E-mail: krug@user.unibel.by
Інтэрнэт: http://tydniovik.hypermart.net

Газэта надрукаваная афсэтным спосабам у абласной друкарні імя Я.Свярдлова, г. Магілёў, Першамайская 70. Замова 49. Наклад 2000 асобнікаў. Падпісана да друку 14.12.2000 г. а 17.05.